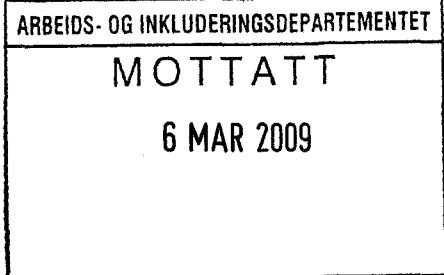

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Høring: Om arbeid og omsorg

Forslag til lovendringer med sikte på å bedre mulighetene til å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver

Statens seniorråd hilser velkommen alle tiltak som bidrar til at mennesker med hjelpebehov får bistand når de trenger det. Da det i stor grad er eldre som trenger periodevis og varig hjelp fra andre, vil vi fokusere på de lovendringene som er aktuelle i den sammenhengen.

Som det går fram av høringsforslaget, utfører familien om lag halvparten av den omsorgen eldre mottar. Det er i hovedsak yrkesaktive personer som yter hjelp når egne foreldre blir gamle og hjelpetrequende. Mange bruker ferie og fritid til å pleie syke foreldre og opplever det som vanskelig å kombinere omsorg for foreldre med arbeid. Den innsatsen pårørende yter er av stor samfunnsmessig og samfunnsøkonomisk betydning. Det er derfor behov for at arbeidslivet legges bedre til rette for dem.

Av og til oppstår det problemer som gjør situasjonen særlig vanskelig. Det gjelder bl.a. ved akutt legebehov, ved sykehusinnleggelse og ved flytting fra eget hjem. Dette rammer eksempelvis enslige og der en av ektefellene blir innlagt på sykehus og den gjenværende demente ektefellen ikke kan være alene. Den offentlige pleie- og omsorgstjenesten kan sjelden stille opp for å følge til nødvendig behandling eller skaffe døgnbasert omsorg på kort varsel.

Rådet støtter forslaget om:

Utvidelse av rett til pleiepenger ved hjemmepleie av nære pårørende i terminalfasen fra 20 til 60 dager.

Da terminalfasen hos gamle ofte kan strekke seg over noe tid, er den offentlige pleie- og omsorgstjenesten tjent med at pårørende kan ta på seg omsorgsoppgaver for de som ønsker å få dø i eget hjem. Derfor må det være selvsagt at de som påtar seg denne frivillige tjenesten, gis rett til permisjon og økonomisk kompensasjon. Rådet er således fornøyd med at retten til pleiepenger utvides til 60 dager.

Rådet er også positive til forslaget til:

Ny ordning med permisjonsrett i inntil 10 dager for å kunne ta seg av nære familiemedlemmer over 18 år.

Når omsorgsbehovet er forbigående, er det formålstjenlig at pårørende pleier voksne familiemedlemmer framfor å skulle etablere offentlig omsorg på kort varsel. I dag løses ofte slike situasjoner med fleksitid og egenmeldinger.

I statlige virksomheter har man gjennom Hovedtariffavtalen muligheter for å få velferdspermisjon inntil 12 arbeidsdager med full lønn bl.a. ved akutt omsorgsbehov for nær familie. Enkelte bedrifter har også innført lignende ordninger for sine ansatte, og et eksempel er Storebrand, som får meget positive tilbakemeldinger på ordningen. Spesielt er de ansatte takknemlig for omtanken som gir motivasjon i arbeidsdagen. Virksomheten opplever i tillegg at eldre ansatte står lengre i jobb enn før innføringen av ordningen. Dette viser at det er behov for å innføre en slik permisjonsordning for alle arbeidstakere.

Rådet er uenig i at det ikke skal følge en økonomisk kompensasjon med denne permisjonsrettigheten. I og med at det er det offentliges ansvar å dekke nødvendig pleie og omsorgsbehov for de som trenger slik hjelp, bør det være naturlig at de nære pårørende som yter denne bistanden overfor sine nærmeste, blir motivert til å ta på seg disse forbigående omsorgsoppgavene. En oppbygging av nødvendig beredskapstjeneste i pleie- og omsorgstjenesten for å kunne dekke disse akuttbehovene, vil gi betydelig økte samfunnskostnader.

Vi kan ikke se at departementets argumentasjon for ikke å innføre rett til kompensasjon, er overbevisende. Når en ser på befolkningsutviklingen, er det viktig at flest mulig er yrkesaktive lengst mulig for å kunne dekke opp behovet for de økte samfunnsoppgavene med bl.a. mange flere eldre med omsorgsbehov. En motivasjonsfaktor for at seniorer skal stå lenger i arbeid, er at deres innsats overfor egne gamle foreldre blir verdsatt. Utviklingen kan faktisk gå dit at man ikke yter slik omsorgsinnsats for familien da det ikke er et rettslig ansvar. Det vil i så fall få en stor samfunnsøkonomisk betydning med mye større offentlige utgifter enn en rett til permisjon med kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste for de pårørende som yter slik hjelp.

Rådet foreslår derfor at følgende tas inn i folketrykkløven:

Arbeidstaker som yter nødvendig omsorg og pleie for nære pårørende over 18 år, har rett til omsorgspenger inntil 10 dager per år under fravær fra arbeidet.

Rådet er overrasket over at forslaget til betingelsene for å få permisjon for å kunne ta seg av nære familiemedlemmer ved forbigående omsorgsbehov, er strengere enn ved permisjonsretten for å yte nødvendig tilsyn med sykt barn. Det kan se ut som man tror at innføringen av permisjonsretten for å ta seg av voksne kan tenkes å misbrukes.

Vi finner ikke dette rimelig, og mener at dokumentasjonsvilkårene for å få rett til permisjon for å gi nødvendig omsorg og pleie til syke pårørende, må harmoniseres med vilkårene i retten til permisjon for å gi tilsyn til sykt barn.

Rådet ber hermed om at det foretas en ny vurdering av punktet i lovforslaget om kravet til dokumentasjon for retten til permisjon, slik at også egenmelding inngår som dokumentasjon, på lik linje med reglene for permisjon ved barns sykdom.

I forslag til nytt annet og tredje ledd i arbeidsmiljølovens § 12-10 har rådet merket seg at departementet i personkretsen ikke har tatt med arbeidstakers svigerforeldre. Vi stiller oss undrende til at disse er utelatt. Vi ber også departementet vurdere å ta inn en presisering i lovteksten av hva som er "nødvendig omsorg" – alternativt at det tas inn i forarbeidene.

Statens seniorråd vil framheve at mange pårørende påtar seg ansvar på vegne av det offentlige og gir nødvendig pleie og omsorg til nære pårørende. Vi mener samfunnet er tjent med at familieomsorgen ivaretas og honoreres. På den måten motiveres pårørende til å gjøre en innsats og utføre det offentliges ansvar med å yte nødvendig hjelp og omsorg til nære familiemedlemmer.

Vi mener at departementets forslag med våre tilleggsforslag, vil være en god stimulans til å opprettholde pårørendes innsats som et supplement til den offentlige omsorgen.

Med vennlig hilsen

Ivar Leveraas
rådsleder

Lena Hagberg
sekretariatsleder

Saksbehandler: Astri Myhrvang